

05.10.24р. 41гр. укр. літ.

Доброго дня! Тема уроку. Жіночі образи в романі Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:
moshev2020@icloud.com

ХІД УРОКУ

- **Перегляньте.** « П. Мирний. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Жіночі образи https://www.youtube.com/watch?v=hXsm_iHmgdw

Панас Мирний добре знав життя народу, вірив у його здоровий глузд, намагався правдиво розповісти про болі та радощі людей - працюючих, щирих, добрих. Таким постає перед нами соціально-психологічний роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». Твір багатоплановий, багатий на колоритні постаті. Та особливо зворушливо змалював письменник образи жінок: Мотрі, Галі, Христі, Явдохи. Всі дійові особи якнайповніше розкривають суперечність образу Чіпки, що бореться проти неправди, але і сам починає чинити зло, бо не знайшов правильного шляху до щастя.

Жіночі образи в романі Панаса Мирного сповнені трагізму. Жінки не в змозі змінити своєї долі. Кожна з них, як може, намагається врятувати Чіпку, але всі зусилля виявляються марними. Доля їхня несе на собі сумний відбиток, накладений тяжким, жорстоким життям і несправедливістю, яку вони надто часто зустрічали на своєму шляху.

1. Заповніть схему, вписавши імена жінок з роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?».

Робота зі схемою

- Жіночі образи
 - баба Оришка
- Мотря
- Явдоха
- Христя
- Галя

Бесіда

- *Яка роль баби Оришки у формуванні світогляду Чіпки?*

Перші уроки добра, чулості до горя Чіпка дістав від своєї баби. Вона, збідніла вдова з козацького стану, все життя поневірялася в наймах, не мала ні поля, ні городу, ні своєї хати: "Жила в сусідах". Бита горем, невилазними злиднями, завжди рада шматку хліба, баба Оришка зберегла в собі, море людяності, доброзичливості й теплоти. І все це прагнула передати єдиному онукові, якого любила понад усе на світі. І біля тієї любові й сама грілася. Вона розважлива, по-життєвому мудра, знала багато казок, легенд, переказів. Оришка — втілення народного світогляду і моралі. До Чіпки завжди була лагідною, ніколи не вдавалася до бійки, її тихе, ласкаве слово куди більше важило для хлоп'яти, ніж материні стусани. Від бабусі він перейняв чулість до чужого горя. Першим страшним ударом у житті Чіпки була смерть баби. Оришка найбільше виховувала онука не словами, а власним прикладом. "А баба така добра була, до всіх добра...", — такий підсумок її життя зробив Чіпка.

2. Заповніть схему, визначивши позитивні та негативні риси характеру Мотрі.

Робота зі схемою

Мотря

- Позитивні риси характеру
 - працьовита
 - справедлива
 - любляча мати
- Негативні риси характеру
 - необачна, слабка
 - немудра, затуркана
 - через життєві негаразди зганяла злість на синові

Інтерактивна вправа «Займи позицію»

- Як ви оцінюєте вчинок матері – донесення у волю на сина?

У романі багато образів, які викликають роздуми. Один із них — Галя, «польова царівна», дружина Чіпки.

Евристична бесіда

— Як ви думаєте, чому Галя, «розбишацька дочка», виросла чесною, доброю, не сприйняла способу життя батьків і Чіпки?

— Що приваблювало Галю в Чіпці?

— Яких помилок припустилася молода жінка в сімейних стосунках? Чому?

— Чи вірите ви, що Галя змогла би перевиховати чоловіка? Відповідь аргументуйте.

— Як ви ставитеся до останнього вчинку Галі — самогубства? Чому?

— Порівняйте образи Галі й Христі за планом. Що в них є спільним, а що — відмінним?

Характеристика образів за планом

План порівняльної характеристики Христі та Галі

1. Квітуча врода Галі і скромна краса сироти Христі.
2. Ставлення дівчат до своїх обранців.
3. Сімейне щастя Христі й туга за ненародженими дітьми Галі.
4. Уміння Христі переконувати й виховувати свого чоловіка, безвольність і слабохарактерність «розбишацької дочки».
5. Самогубство Галі і торжество сімейного щастя Христі.

Виростили, викохали Галю батьки, ні в чому не було відмови. Тому і весела, і жвава Галя, тому, як червоні яблука, налилися в неї щічки. Але що насправді діється у неї в душі, чи подобаються їй розбишацькі гульбища у рідній хаті, чи радіє вона, зустрічаючи чужі, ворожі злочинські обличчя? Ні, це не до вподоби розумній, допитливій дівчині, тому, зустрівши Чіпку, намагається відвернути його з цього шляху то погрозою, то ласкою. Вона кохає Чіпку, і кохання її вірне, чисте, але не погоджується вийти за нього заміж, якщо він не покине злочинське життя. Галя «лікувала» Чіпку своїм коханням, своєю вірою.

«Як ти увійшла до нас, то мов праведне сонце вступило в хату, немов нам очі розв'язала, світ повила рожевим квітом», - говорить Мотря про галю. Працьовита, весела, усьому дала вона лад, «де тільки рука її доторкалася або де око зиркнуло, — все те з хмурого, сумного прояснялося, ніби усміхалося». Галя полюбила матір Чіпки. Мотрю, бо для неї Чіпчина мати багато значить. Зійшлася Галя близько і з Христею, яка про неї каже: «Вже що багата та вродлива, а привітна та ввічлива до кожного». Припала до душі вона Христі, і ось вона вже її кума. Ось тут розкривається нова Галя. Галя, що до нестями любить дітей, хоч і не своїх. Каже вона: «Як буде дитина, то я, здається, з'їм або задавлю її, цілуючи та милуючи». Галя — це образ чесної, чуйної, веселої та лагідної жінки.

Все йде добре, але змінився Чіпка, пішов на слизький шлях, похмурніла Галя, усіма силами намагається допомогти Чіпці, вернути його до попереднього життя і благаннями, і вмовлянням, і погрозами. Сама розбишацька дочка, вона не хоче миритися із злочинським життям Чіпки, бо її ніжній натурі противні зло, пограбування, вбивства. Тому трагічно й закінчує Галя своє життя: дізнавшись, що Чіпку забрано до поліції за вбивство та грабунки, вона повісилася. Не знесла її чесна душа загибелі усіх надій та сподівань на щасливе життя з коханим. Не «стало» коханого, змінилися його правдиві слова на розбишацькі дії — не стало і Галі.

Христя — дружини Грицька, товариша Чіпки. Сирота, наймичка, «весела, моторна й робоча дівчина, хоч і невелика красуля». Але ця «невелика красуня» так запала у серце Грицькові, що забув він свої мрії про багачку.

Христя — добра хазяйка, має чепурну хату. Вона зрозуміла Чіпку, зрозуміла, який він насправді. Його слова про правду розхвилювали її душу, чесну та правдиву. Почала задумуватися над життям. Іноді не розуміє вона свого чоловіка за те, що він гріб все під себе, що йому своя сорочка ближче до тіла. З людьми щира, добра, тому й Чіпка хоче, щоб у нього в майбутній сім'ї були такі теплі відносини, як у Христі з Грицьком. І недарма «Христя чула добре у Чіпці своїм жіноцьким серцем».

Коли познайомилися з Галею, то вподобали вони одна одну. «Однаково чули, що добре, що лихе, і через те завжди обидві сходились у своїх думках». Христя, як і Галя, тяжко переживає за долю Чіпки, коли він стає злочинцем, бо це добра, чуйна людина.

План порівняльної характеристики Мотрі та Явдохи

- 1. Мотря – нещасна селянська дівчина, Явдошка – дитя притону.*
- 2. Тяжкий осуд народною мораллю Мотрі, яка стала вдовою при живому чоловікові-двуужону, розпутне життя Явдохи.*
- 3. Життєві погляди Мотрі та Явдохи.*
- 4. Недобре ставлення Чіпки до матері і вдячне до тещі – наслідок неправильного виховання.*

5. *Старість Мотрі та Явдохи як дзеркало їхнього життєвого шляху.*

Мотря — бідна трудівниця. У словах: *«Не судилося Мотрі щастя. Не знала вона його змалку, не бачила дівкою, жінкою; не сподівалася замужньою вдовою»*, — уся її нелегка доля. Вийшла заміж, щоб мати хоча б притулок. Явдоха ще в ранньому віці призвичаїлася до крадіжок, до торгівлі своїм тілом. Одруження з розбійником Максимом зробило її багачкою.

Мотря — чесна і справедлива. Вона намагається не допустити сина до слизької дороги, заспокоює його. Вона вірить, що чесність роду є найголовнішою цінністю трудового селянства. Цим засадам народної моралі Мотря була вірна все життя. І саме вони не дозволили їй мовчати, не дали покрити страшний злочин сина, змусили заявити на нього у волость. Для Явдохи ж нічого святого не було. Мораль соціального дна увійшла в її кров і плоть. Вона зневажливо ставиться до тих, хто чесно працює. На оглядинах їй дуже не сподобалась і Чіпчина хата, низька та тісна, і Мотря, стара, згорблена жінка, висушена гіркою нуждою та лихом. Все це розкопирсало «хижу, падку на розкіш та на прибуток натуру Явдошину». Заради збагачення вона готова була на все. Нажива і прибуток виправдовували в її очах будь-які способи. Поняття честі для неї не існувало.

Мотрю і Явдоху, жінок з протилежними поглядами на життя, об'єднувала любов до дітей. Мотря — любляча мати: *«...не дай божє, занедужає Чіпка, — Мотря сама не своя. Цілу ніч очей не заплющить: сидить над ним, плаче, молиться...»*. Народження Галі зразу все переломило в житті Явдохи: *«Гулянки одлетіли; жарти — теж: виступили наперед клопоти...»*. Вона бажала дочку виростити в багатстві та розкоші. Цього ж бажала і Мотря. Але Мотря тяжко працює з раннього ранку до пізньої ночі, щоб забезпечити сина, а Явдоха прийнялася за діло молодих літ — за крадіжку.

В образі Мотрі автор показав життя бідного селянства, його мрії та прагнення, а образом Явдохи утверджував, що мораль злодіїв-розбійників і багатіїв — однакова.

- Змалюйте відповідно до народних поглядів, показаних Панасом Мирним, ідеал української жінки, дружини.
- Красива, жвава.
- Роботяща, вміла.
- Привітна із чоловіком, родичами, вміє налагоджувати стосунки в сім'ї.
- Господиня.
- Вміє виховувати дітей.
- Лагідна, ніжна.
- Поважає чоловіка, догоджає йому.
- Чесна й порядна.

Інтерактивна вправа «Мозковий штурм»

- У чому актуальність роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»

Технологія «Мікрофон»

Продовжіть речення.

- Із жіночих образів роману мені найбільше імпонує..., тому що...
- Я засуджую поведінку ... через те, що...
- Твір Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» навчає нас...

Домашнє завдання

Повторити матеріал про творчість І. Нечуя-Левицького та Панаса Мирного.

